

ISSN:1306-3111

e-Journal of New World Sciences Academy
2011, Volume: 6, Number: 1, Article Number: 1C0352

EDUCATION SCIENCES

Received: October 2010

Accepted: January 2011

Series : 1C

Handan Bülbul

Abdulkadir Eris Fine Arts and Sports
High School

ISSN : 1308-7274

handanbulbul05@hotmail.com

© 2010 www.newwsa.com

Malatya-Turkey

**GÖRSEL KÜLTÜR ÇALIŞMALARININ GÜZEL SANATLAR VE SPOR LİSESİ
SANAT ESERLERİ İNCELEME DERSİNE ETKİSİ**

ÖZET

Bu çalışmada, güzel sanatlar ve spor lisesi sanat eserleri inceleme dersinde görsel kültür çalışmaları ile gerçekleştirilen bir etkinliğin öğrenciler üzerindeki etkisini araştırmak amaçlanmıştır. Çalışma 12. sınıfta okuyan 21 öğrenciyle yürütülmüştür. Araştırmanın modeli eylem araştırması olarak belirlenmiş, veriler doküman incelemesi ve görüşme yöntemiyle toplanmıştır. Dersin görsel kültür çalışmasıyla gerçekleştirilmesinin öğrencilerin daha kapsamlı eser incelemesi yapmalarını sağlayıcı yönde etki ettiği saptanmıştır. Görsel kültür çalışmalarının öğrencilerin, daha düzenli ve derinlemesine bilgi edinebilmelerine, edindikleri bilginin kalıcı olmasına ve böylelikle de daha doğru eser incelemesi yapabilmelerine, dersin verimli geçmesine yardımcı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Görsel Kültür, Görsel Kültür Çalışmaları,
Sanat Eserleri İnceleme,
Sanat Eleştirisi, Eğitsel Eleştiri

**THE EFFECT OF THE VISUAL CULTURE STUDIES ON THE ART WORK ANALYSIS
LESSON IN FINE ARTS AND SPORTS HIGH SCHOOL**

ABSTRACT

In this research, it is aimed to research the effect of an activity that was carried out with visual culture studies in the art work analysis lesson in fine arts and sport high schools on the students. The study was carried out 21 students in 12th grade were cluded. The model of the research has been defined as the activity research and the data have been collected in the way of examining documents and interview. It was determined that the lesson perform with the visual culture studies effects the students in the way that they analyse the work more extensively. It was concluded that the visial cultures studies help studients obtain more regular and detailed information which becomes permanent so that they could do the work analysis more appropriately and they make the lassons more productive.

Keywords: Visual Culture, Visual Culture Studies,
Analysis of Art Works, Art Criticism,
Pedagogic Criticism

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Her çağın kendini ifade ettiği kültürel bir yapı olagelmıştır. Antik çağda efsaneler, söylenceler ve mitsel anlatımlarla sözel kültür, ortaçağda otorite ve gücün simgesi olarak yazılı kültür egemen olmuştur. Aydınlanma çağında matbaanın icadı "yazılı dilin" özgürlüğünü sağlamış ve yazılı kültürün egemenliği biçim değiştirerek devam etmiştir. Günümüz dünyasında ise görselliğe dayanan kültürel bir yapının hâkim olduğu görülmektedir. Fotoğraf, sinema, televizyon ve internet gibi kitle iletişim araçlarının egemenliği görsel kültürün yükselişine kaynaklık etmektedir (Parsa, 2007).

Görsel kültür; görsel deneyimin sosyal ve kültürel incelemesi olup, insanın gördüğü şeyi nasıl yorumladığıyla ilgilenen disiplinler arası bir yaklaşım olarak tanımlanır. Televizyonun ve diğer görsel/işitsel medyanın günlük yaşamdaki etkinliğine bağlı olarak imgelerin egemen olduğu bir kültürel değişim, yazılı kültürden görüntülü kültüre dönüş, resme dönüş olarak da adlandırılır (Parsa, 2007). Görsel kültür; görsel olanla, yani resimler ya da imgeler ile seçkin kültürden folk kültürüne, çok boyutlu kültürden tek boyutlu kültüre kadar var olan tüm kültürel bir yapının bileşimi olarak değerlendirilir. Ancak, "görünen her şey" görsel kültür ögesi olarak değerlendirilmemektedir. Görünen şeyin görsel kültür kapsamında olabilmesi için onun kültürel olarak anlamlandırılmış olmalıdır (Barnard, 2002: 27). Diğer bir ifade ile bir toplumun inançlarını ve değerlerini yansıtan göstergeleri içinde barındırmalıdır.

Görsel kültür kapsamında olan görsel kültür çalışmalarını Duncum, (2003: 19-22) kültürel çalışmalar, maddi kültür çalışmaları ve çağdaş sanat uygulamaları olmak üzere üç alanda ele almaktadır. Kültürel çalışmalar film, fotoğraf, televizyon ya da resimlerdeki görüntünün anlamlarını ve izleyici ile izlenen nesne arasındaki ilişkiyi çözümlenmeye çalışır. Maddi kültür çalışmalarında da nesnenin yalnız ne anlama geldiği değil, nesnenin kendi yapısı da önemlidir. Sıradan, günlük ilişkiler üzerine kurulu olan maddi kültür (materyal kültür), nesnelere birey ya da toplumun düşündüğü ve eyleme geçirdiği biçimiyle anlamlandırır. Çağdaş sanat uygulamaları ise görsel kültüre dayalı sanat alanındaki uygulamaları kapsar.

Görsel kültür çalışmaları öğretimsel olarak birçok disiplini kapsayabilmektedir. Ancak görsel imgelerin çokça kullanıldığı görsel sanatlar eğitimi görsel kültür çalışmaları için diğer disiplinlerden daha avantajlı konumdadır (Bolin ve Blandy, 2003: 247). Bu nedendir ki günlük yaşantının bir parçası haline gelen görüntülerdeki kodların anlamını çözebilmek ve farklı bakış açıları geliştirebilmek için görsel kültür çalışmaları yeni açılımlar sağlayabilecektir (Duncum, 2010: 10; Trafi-Prats, 2009: 163).

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Özsoy, (2003: 101) görsel imgeleri, bilgi ve düşünceleri diğer iletişim yollarına göre daha hızlı ve etkili bir şekilde iletişim kurmayı sağlayan bir araç, Leppert (2002: 17) sözcüklerle ifadesi zor olan sorgulama, araştırma ve keşif yolu sunan olanak ve olasılıklar alanı olarak yorumlamaktadır. Guj Debord ise gerçek hayattan ve gerçek ihtiyaçlardan kopuk bir biçimde tüketilen görüntüler ve seyirlik nesnelere nitelendirmektedir (Barnard, 2002: 13). İşlevi ne olursa olsun bireyi çevreleyen bu görsel mesajları doğru okuyabilmek için görsel okuryazar olma gerekliliği gündeme gelmektedir. Görsel okuryazarlık, görsel mesajları doğru olarak yorumlamak ve aynı zamanda görsel iletileri yaratmak amacıyla öğrenilen yetenektir. Görsel okuryazarlığın en bilinen özelliği her şeyin "görme" olgusuna dayandırılmasıdır. Herhangi bir işlevsel ya da sanatsal metinde anlam, hem onu yaratan hem de onu okuyan alıcısı tarafından, zihinsel süreçte

karşılıklı dinamik bir etkileşimi işaret etmektedir. Anlamın inşası, hem kültürel, hem toplumsal hem de tarihsel koşullar altında bitmez tükenmez bir üretimdir. Görsel okuma tanımlamalarının çoğu bireyin görsel bir imgeyi, görüntüyü nasıl yorumladığı olgusunu da içermektedir. Zihinde beliren imgeye beyin daha önce öğrendiği ve anı deposunda sakladığı enformasyona ve kültürel kodlara göre anlam vermeye girişmesi görsel okumadaki son aşamaya işaret etmektedir. İmgeleri anlama ve kullanma yeteneği olan görsel okuryazarlık; imgeler üzerine düşünme, öğrenme ve açıklama süreçlerini içermektedir(Parsa, 2008).

Görsel sanatlar eğitiminin bileşenlerinden biri olan sanat eleştirisi bir sanat eserindeki göstergeleri doğru bir biçimde okumayı gerektirmektedir. Sanat eğitimi alan ve ileriki yaşamlarını sanat ile iç içe sürdürecektir olacak güzel sanatlar ve spor lisesi öğrencileri için bir sanat eserindeki göstergeleri doğru okumanın diğer alan öğrencilerinden daha çok önemli olma zorunluluğu bulunmaktadır. Güzel sanatlar ve spor lisesi resim alanında sanat eserleri inceleme dersi öğrencilerin, görsel okuryazar olmalarını böylelikle de sanat eserindeki göstergeleri doğru okumalarını sağlamak amacıyla okutulan bir derstir. Bu nedenle dersin kazanımlarına ulaşmayı kolaylaştırıcı öğretimsel tekniklerin kullanılması bir gereklilik olarak görülmektedir. Bununla birlikte, sanat eserleri inceleme dersi Barnard'ın(2002: 27) görsel kültür ögesi olarak tanımladığı öğelerin çözümlenmesini içermektedir. Dolayısı ile dersin, görsel kültür çalışmaları ile gerçekleştirilmesinin belirlenmiş kazanımlara ulaşmada kolaylaştırıcı bir etki edeceği düşünülmektedir.

2.1. Amaç (The Purpose of the Research)

Bu araştırmada, güzel sanatlar ve spor lisesi sanat eserleri inceleme dersinde görsel kültür çalışmaları ile yapılan bir etkinliğin öğrenciler üzerindeki etkisini araştırmak amaçlanmış, bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıtlar aranmaya çalışılmıştır.

- Görsel kültür çalışmaları ile gerçekleştirilen etkinliğin öğrencilerin sanat eseri incelemesine etkisi nasıldır?
- Desin görsel kültür çalışmaları ile gerçekleştirilmesine yönelik olarak öğrencilerin algıları nasıldır?

3. YÖNTEM (METHOD)

3.1. Araştırma Modeli (Model of Research)

Araştırma, eylem araştırması şeklinde desenlenmiştir. Araştırmada yeni bir öğretim modelinin uygulanması nedeniyle uygulama sürecinin nasıl olduğu ve bu süreçte nelerin gerçekleştiğinin incelemesi amacıyla eylem araştırmasının uygun bir model olduğuna karar verilmiştir.

Eylem araştırması uygulayıcının doğrudan kendisinin veya başka bir araştırmacı ile birlikte gerçekleştirdiği, öğretimin niteliği ve öğrencilerin öğrenmelerini nasıl daha iyi sağlanabileceği hakkında bilgi toplamak amacıyla yapılan sistematik bir araştırma yaklaşımıdır (Mills, 2007: 5; Johnson, 2005:21).

3.2. Çalışma Grubu (The Sample of the Study)

Bu araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden tipik durum örnekleme kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme nitel araştırma geleneği içinde ortaya çıkan ve zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasına izin veren örnekleme türüdür. Amaçlı örnekleme yöntemi içinde yer alan tipik durum örnekleme yeni bir uygulama veya bir yeniliğin tanıtılmasında kullanılan örnekleme yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2006:107-110).

Eylem araştırmalarında, öğretmenin kendini süreç içinde sorgulaması, karşılaştığı sorunlara çözüm araması ve bunun sonucu olarak da eğitim öğretimin niteliğini geliştirilmesi amaçlanmaktadır (Çepni, 2007: 53; Yıldırım ve Şimşek, 2006:306). Bu nedenle araştırmacının çalıştığı okul ve yürüttüğü "Sanat Eserleri İnceleme" dersi araştırma alanı olarak belirlenmiştir.

Çalışma grubunu bir güzel sanatlar ve spor lisesi 12. sınıfta okuyan 21 öğrenci, odak çalışma grubunu ise, çalışma grubundan seçilen 6 öğrenci oluşturmaktadır.

3.3. Uygulama Süreci (Activity Process)

Etkinlik sürecinin birinci aşamasında çalışma grubuna Frida Kahlo'nun hayatını anlatan belgesel niteliğinde bir film izletilmiştir. Daha sonraki aşamada Kahlo'nun eserlerinden örnekler gösterilmiş, bu eserler arasından öğrencilerin çoğunluğunca kabul edilen, sanatçının 1944 yılında yapmış olduğu Kırık Sütun (The Broken Column) isimli eserin incelemesinin yapılmasına karar verilmiştir. Eser incelemesi için süre 2 ders saati olarak belirlenmiş, belirlenen iki saatin bir saati sınıf içi tartışmalara diğer bir saati ise inceleme yazılarına ayrılmıştır.

Sanat eleştirisinde Mittler'in betimleme, çözümleme, yorumlama ve yargı basamaklarından oluşan eğitsel eleştiri yöntemi en çok kabul gören ve kullanılan yöntemdir (Kırışoğlu ve Stokrocki, 1997). Bu araştırma da eser incelemesinde Mitler'in (1986) eğitsel eleştiri için belirlediği sorulardan oluşan eğitsel eleştiri formları kullanılmıştır.

Eğitsel eleştiri yönteminin betimleme basamağında belirli sorularla eserin ön planında bulunan sanatsal neler olduğunun en ince detayına kadar belirlenmesi amaçlanır (Boydaş, 2007: 43). Çözümleme basamağı bir önceki aşamada belirlenen sanatsal unsurların sanatın ilkeleri doğrultusunda nasıl düzenlendiğine ilişkin düşünceler oluşturulmaktadır (Kırışoğlu, 2005:133). Sanat eserinden kişisel anlam çıkartma süreci olarak bilinen yorumlama basamağı, dikkatin, duygu ve düşüncelerin eser üzerinde odaklandığı, sanatçının izleyiciye söylemek istediklerine ilişkin soruların yanıtlandığı basamaktır (Özsoy, 2003: 173; Boydaş, 2007: 46). Yargılama basamağı olan son basamakta, incelemesi yapılan sanat eserinin neden değerli veya önemli olduğu tespit edilmeye çalışılır (Kırışoğlu ve Stokrocki, 1997; Boydaş, 2007: 47).

Filmin izlenmesi ve sınıf içi tartışmalarda sonra öğrencilerden formdaki sorulardan yararlanarak betimleme, çözümleme, yorumlama ve yargı basamaklarını kapsayıcı inceleme yazısı yazmaları istenmiştir.

3.4. Veri Toplama Araçları (Data Collection Tools)

Eylem araştırmaları sistematik bir yapıyı içermektedir. Bundan dolayı verilerin toplanmasında da sistematik bir yol izlenmektedir. Verilerin hangi tekniklerle nasıl toplanacağı, ne kadar sürede ve ne sıklıkla toplanacağı, probleme uygun olarak ve araştırmacı veya çalışma grubu tarafından belirlenmektedir (Johnson, 2005: 61; Mills, 2007: 55). Araştırmanın amacına yönelik soruları yanıtlamak için gerekli görülen verilerin doküman incelemesi ve görüşme yöntemiyle toplanabileceğine karar verilmiştir.

El yapımı ürünler okulda sınıfta neler olduğunun anlaşılmasını sağlayan yazılı veya görsel nitelikteki zengin veri kaynaklarıdır (Mills, 2007: 72). Bu nedenle, el yapımı ürünler öğrencilerin bir öğrencilik görevi olarak yaptıkları işlerin bir parçası iken eylem araştırmalarında veri toplama aracı olarak kullanılabilir.

(Mertler, 2006:100). Öğrencilerin etkinlik sürecinde yazmış oldukları eser inceleme yazıları veri toplama araçlarından biri olarak kullanılmıştır.

Bu araştırma çerçevesinde veri toplamada görüşme tekniğinden de yararlanılmıştır. Görüşme, odak grup görüşme ve yarı yapılandırılmış görüşme şeklinde düzenlenmiştir. Görüşmeden elde edilen veriler için araştırmacı tarafından geliştirilen ve 5 görüşme sorusundan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmış, görüşme formundaki soruların iki uzman tarafından incelenmesi sağlanmış, gerekli düzeltmeler yapılarak geçerliği sağlanmıştır. Görüşme uygulamanın tamamlanmasından bir hafta sonra yapılmış, tek oturumda gerçekleşmiş ve 40 dakika sürmüştür. Görüşme süresince formda yer alan soruların odak gruptaki tüm öğrencilerce yanıtlanmasına özen gösterilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi (Data Analysis)

Verilerin analizinde betimsel analiz ve içerik analizi tekniklerinden yararlanılmıştır. Doküman incelemesinden elde edilen verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz, görüşmeden elde edilen verilerin çözümlenmesinde ise içerik analizi yönteminden yararlanılmıştır.

Betimsel analizde elde edilen veriler daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Betimsel analiz sürecinde öncelikli olarak bir çerçeve oluşturmak gerekmektedir. Bu çerçeveye göre verilerin hangi temalar altında düzenleneceği ve sunulacağı belirlenir (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 224). İçerik analizinde ise amaç elde edilen verilerin açıklanabildiği anlamlı bir dizge oluşturmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 227; Büyüköztük ve diğerleri, 2008: 253).

Araştırma sürecinde, öğrencilerin eser inceleme yazılarından 21 sayfa, odak grup görüşmesinden 16 sayfa olmak üzere toplam 37 sayfa veri setine ulaşılmıştır. Verilerin güvenilirlik çalışmasında alandan iki uzmanla birlikte çalışılmıştır. Doküman incelemesi için kullanılan eser inceleme yazıları üç nüsha olarak çoğaltılmış, her öğrenciye ait inceleme yazılarına numaralar verilmiştir. Sonraki aşamada her dokümanın her satırı numaralandırılmıştır. Tüm uzmanların ortak görüşü doğrultusunda eğitsel eleştirinin basamaklarını içeren temalar belirlenmiş, dokümanların belirlenen temalar çerçevesinde her uzmanca ayrı ayrı incelenmesi sağlanmıştır. Her uzman doğrudan alıntılarının seçimi için önemli gördüğü ifadelerin altını çizerek belirlemiş, işaretlenen ifadelerden ortak olanları düzenlenerek araştırma bulguları olarak kullanılmıştır.

Görüşmeden elde edilen veriler araştırmacı tarafından üç bölümden oluşan tabloda düzenlenmiştir. Tablonun birinci bölümü satır numarası, ikinci bölümü veriler, üçüncü bölümü de kod ve temalar için oluşturulmuştur. Verilere sayfa numaraları ve satır numaraları verilerek üç nüsha olarak çoğaltılmıştır. Güvenirlik çalışmasına katılan uzmanlar ve araştırmacı görüşme verilerini ayrı ayrı okumuş, elde edilen veriler çerçevesinde kodlar belirlenmiş ve benzer yönlü kodlar belli temalar altında toplamıştır. Her uzmanın kodlama işlemini tamamlamasından sonra yapılan tartışmalar sonucu ortak kod ve temalara ulaşılmış, veriler belirlenen ortak kod ve temalar çerçevesinde düzenlenerek yorumlanmıştır.

4. BULGULAR (FINDINGS)

- **Görsel kültür çalışmaları ile gerçekleştirilen etkinliğin öğrencilerin sanat eseri incelemesine etkisi:**

Araştırmanın birinci alt amacına yönelik olarak; "eserin ön yapısında bulunan elemanları tanımlama, eserde kullanılan sanat ilkelerini çözümleme, sanat eserini iletisi ve duygusal içeriği

açısından yorumlama, sanat eserine ilişkin kanıtlarla desteklenmiş yargılarda bulunma" şeklinde dört tema belirlenmiş, bulgular bu temalar çerçevesinde yorumlanmaya çalışılmıştır.

o **Eserin ön yapısında bulunan elemanları tanımlama:**

Betimleme basamağı, eserin "real yapısı" olarak adlandırılan, eserde var olan gerçekliği görebilmeyi içerir. Bu basamakta eserde görünenleri ifade etmenin kolay olduğu ve fazladan bir bilgi gerektirmediği şeklinde bir yanlış oluşturmaya sebep olabilir. Ancak, bu sanıldığı kadar kolay değildir ve ciddi bir görme- algılama sürecini içerir ve diğer basamaklarda yapılacak sağlam bir eleştiri için önemlidir.

Eser incelemesinin betimleme basamağında öğrenciler, eserin real yapısı ile ilgili açıklamalarda bulunmuşlar ve eserde var olan gerçekliği ayrıntılı olarak yansıtmaya çalışmışlardır. Eser incelemeye yazıları incelemeleri sonrasında öğrencilerin inceledikleri resmi; figür, figürün arka planındaki gökyüzü ve kara parçası olarak üç ana bölüme ayırarak betimledikleri görülmüştür. Resimde en çok ayrıntısını bulunduğu yer olan figür üzerinde durmuşlar ve figürün duruşu, saçları, kaşları, üzerindeki nesnelere ayrıntılı olarak betimlemişlerdir.

Eserdeki var olan gerçekliği yansıtmaya yönelik olarak inceleme yazılarındaki öğrenci ifadelerinden örnekler aşağıda sunulmuştur.

Figürün gerisinde koyu kirli bir gökyüzü koyu yeşil çorak gibi duran bir arazi vardır. Figürün gövdesi çıplak, belden aşağısında ise açık ton bir kumaş sarmaktadır. Vücudun çıplak olan bölgesi paralele şeritler halinde sarılmaktadır. Kadının göğüsleri iki şerit arasında kalmıştır. Kaşları birleşik, saçlar açık ve ağlayan bir vaziyette bulunuyor. ....kadının vücuduna çivilerin de saplandığını görmek mümkün (D/1, St/ 1-11).

Figürün arka tarafında çatlamış toprak parçaları görebiliriz (D/6, St/4-5).

Kadın kafasını hafifçe sol tarafa çevirmiştir. Kalçasında açık renk bir kumaş vardır. Saçları omuzlarına kadar dökülmektedir. Elleriyile üzerindeki kumaş parçasını tutmaktadır (D/10, St/4-7).
Figürün vücudunun her tarafına çiviler saplanmış ve üzerinde göğüslerini açıkta bırakacak şekilde demir bir korse yer almaktadır (D/19, St/3-5).

Yukarıdaki örneklerden de görülebileceği gibi, öğrenciler, figür üzerindeki korse, bedeni ikiye ayıran sütun, bedene saplanmış çiviler, figürün üzerindeki kumaş parçası gibi nesnelere en ince detayına kadar belirtmişlerdir.

o **Eserde kullanılan sanat ilkelerini çözümü:**

Çözümü basamağı, sanatsal bilgi gerektiren basamaktır. Burada sanatın ilkelerinin bilinmesi gerekliliği ile birlikte sanatın ilkelerini oluşturmada sanatın elemanlarının eserde kullanılma biçimlerinin de irdelenmesi söz konusudur. Diğer bir ifade ile bu aşamada eserin plastik çözümlemesinin yapılması gerekmektedir.

Eser incelemesinin çözümü basamağına ilişkin inceleme yazılarında öğrencilerin, incelenen resimde sanatın ilkelerinden hareket ve ritim, değişiklik, vurgu, denge, ahengin kullanıldığı ve bunların nasıl sağlandığına ilişkin bilgiler verdikleri bulgulanmıştır.

Eserdeki sanat elemanlarını organize etmek için kullanılan sanat ilkelerini analiz etmeye yönelik olarak inceleme yazılarındaki öğrenci ifadelerinden örnekler aşağıda verilmiştir.

Renkle figürün olduğu bölgede açık tonları kullanılmış, figürün arka tarafında koyu tonlarla düzenlenmiş (D/6, St/ 11-13).

Koyu renkler kadının saçlarından kaşlarına, kaşlarından sırtındaki sütuna oradan da arkadaki mekana dağılmaktadır (D/10, St/15-17).

Öğrencilerin bu ifadelerine dayanarak inceledikleri eserdeki **derecelemenin** sanatçı tarafından nasıl yapıldığına dair çözümlenmelerde buldukları söylenebilir.

Koyu tonlar ritim halindedir (D/1, St/ 15).

Kadının üzerindeki paralele şeritler birbirini tekrar etmektedir (D/1, St/ 22-23).

Çiviler ve sargılar tekrarlanmıştır (D/3, St/9-10).

Figürün üzerindeki korse şeritleri tekrar etmektedir (D/10, St/19-20).

İnceleme yazılarından yukarıda belirtilen ifadelerde öğrencilerin, sanatın ilkelerinden biri olan **hareket ve ritmin** eserde nasıl oluşturulduğuna ilişkin ipuçları verdiği görülmektedir. Sanatın bir başka ilkesi olan **değişikliğe** ilişkin olarak öğrenciler eser inceleme yazılarında aşağıdaki ifadeleri kullanmışlardır.

Figürün üzerindeki nesnelere kompozisyona dik ve yataylar olarak takip etmektedir. (D/1, St/ 21-22). Kadın figürünün eteği ve gökyüzündeki dokular yumuşak, kaya ve toprak ise sert dokular şeklindedir (D/2, St/ 14-15).

Zıt renkler vardır (D/4, St/ 7).

Figürün vücudunda yumuşak, vücudun içindeki sütunda sert ve geriplanda da yumuşak ve sert dokular görülmektedir (D/14, St/ 19-20).

Sanatın bir diğer ilkesi olan **vurgunun** da bu eserde nasıl uygulandığına yönelik olarak öğrenciler şunları belirtmişlerdir:

Figürün gövdesindeki sütun ilk bakışta tüm dikkati üzerine çekmektedir. (D/1, St/ 21-22).

İlk bakışta dikkati çeken ise kadını ikiye yarımış sütundur (D/2, St/ 16-17).

İlk bakışta dikkatimi çeken figürün kaşlarıdır (D/6, St/ 20-21).

Yukarıdaki örneklerden de görülebileceği gibi, öğrencilerin çoğunluğu resimdeki figürü simetrik olarak dikeyden bölen kırık sütuna yoğunlaştırmışlardır. Bir öğrenci ise kaşlarda vurgunun olduğunu belirtmiştir. Sanatçı, diğer resimlerinde; özellikle de otoportrelerinde bitişik kaşları resimsel öge olarak sıkça kullanmakta, bir anlamda kaşlara vurgu yapmaktadır. İncelenen bu resimde esas vurgunun kırık sütunda olmasıyla birlikte kaşlara da vurgu yapıldığı söylenebilir. Bu nedenle kaşlarda vurgu olduğunu belirten öğrencinin ifadesi de doğru kabul edilebilir.

Resimdeki **dengeye** ilişkin olarak öğrenciler inceleme yazılarında şu ifadelerle yer vermişlerdir.

Kadın figürü resmi ortalar şeklinde yerleştirilmiştir (D/2, St/ 15-16).

Çoğunlukla orta tonlar hakimdir (D/2, St/ 13; D/4, St/7; D/10, St/12).

Kadının vücudunda bulunan örtü beyaz renkte olup resmin genelinde kullanılan koyu ve orta tonları dengelemiştir (D/14, St/ 13-15).

Bu bulguya dayanarak öğrencilerin, eğitsel eleştirinin çözümlenme basamağının gereği olarak sanatın hangi ilkelerinin bu resimde nasıl kullanıldığına dönük açıklayıcı bilgiler verdikleri söylenebilir.

o **Sanat eserini iletisi ve duygusal içeriği açısından yorumlama:**

Yorumlama basamağında eserin verdiği ileti veya sanatçısının hangi duygular ile eseri yarattığına ilişkin fikirlerin geliştirilmesine bağlı olarak eserin yapıldığı dönemdeki toplumsal özellikler, sanatçısının yaşantısı, sanat anlayışı gibi sanat tarihi bilgisinin yanı sıra sezgiler de önem kazanmaktadır.

Eseri iletisi ve duygusal içeriği açısından yorumlamaya yönelik olarak inceleme yazılarındaki öğrenci ifadelerinden örnekler aşağıda verilmiştir.

Bu eser Frida'nın hastalığını anlatmıştır. Simge olarak çiviler kullanılmış (D/3, St/14-16).

Frida omuriliği kırıldıktan sonra kendi iç dünyasını anlatmak için bu resmi yapmıştır. Gözyaşları acılarını, çiviler de o çektiği acıyı anlatmaktadır (D/4, St/15-18).

Sanatçı bu eserde yaşadığı zorlukları ve çektiği acıyı anlatmak istemiştir. Yaşadığı kazadan sonra belini kullanamadığı için korse kullanmıştır. O dönemde ne kadar acı çektiğini bu tablo ile anlatmak istemiştir (D/7, St/26-30).

Renkler umutsuzluk, acı karamsarlık hissettiriyor (D/10, St/23-24).

Sütun bir simge olabilir. Kırık kalça kemiği olarak kullanılmış (D/13, St/30-31).

Canı yanan bir kadın vardır. Omurgadaki kırıklar ve vücuduna batan çiviler bunu anlatıyor ve ayrıca gözyaşları ispatlıyor. Sanatçı o dönemde geçirdiği bir kazayı anlatıyor olabilir (D/17, St/39-31).

O dönemde sanatçı bize bu eserinde başına gelen bir olayı anlatıyor olabilir (D/21, St/23-24).

Yukarıdaki ifadelerde de görüldüğü gibi, öğrenciler sanatçının bu resimde yaşadığı kaza ve sonrasındaki yaşadığı acıları anlattığını algılayıp bu yönde yorumlarda bulunmuşlar ve resimde kullanılan renklerden yola çıkarak sanatçının ruh haline yönelik ipuçları vermişlerdir.

Bu bulguya dayanarak öğrencilerin, eğitsel eleştirinin yorumlama basamağının gereği olarak sanatçının eseri oluşturma sürecinde ne tür duygular içinde olduğu, eserin yapıldığı zaman diliminde sanatçısının yaşadıklarına ilişkin doğru bilgiler verdikleri görülmektedir.

o **Sanat eserine ilişkin kanıtlarla desteklenmiş yargılarda bulunma:**

Yargı basamağı kanıtlanmış bilgilerle esere yönelik yargılar oluşturulduğu basamak olması nedeniyle burada sanat felsefesi bilgisine ihtiyaç vardır. Sanat eserleri genellikle yansıtmacı, biçimci, anlatımcı ve duygusal etki kuramı olmak üzere temel dört kuramla incelenmektedir. Belirtilen sanat kuramlarının içeriği ve dayandığı felsefe eğitsel eleştirinin ilk üç basamağında varılan sonuçlarla birleştirilerek eser hakkında yargıya ulaşılabılır.

Eser incelemesinin yargı basamağına ilişkin inceleme yazılarında öğrenciler, eğitsel eleştirinin ilk üç basamağından elde ettikleri bilgiler ve önceki sanat felsefesi bilgilerini birleştirerek yargıda bulunmuşlardır. Öğrenciler inceleme yazılarında, incelenen resmin öncelikli olarak **anlatımcı sanat kuramı**, daha sonra da **duygusal etki kuramı**yla açıklanabileceği yönünde bilgi vermişlerdir.

Esere ilişkin kanıtlarla desteklenmiş yargılarda bulunmaya ilişkin eser inceleme yazılarındaki öğrenci ifadelerinden örnekler aşağıda verilmiştir.

Duyguları açığa vurduğu için duygusal etki kuramıdır (D/1, St/33-34).

Çünkü sanatçı burada acılarını, duygularını, iç dünyasını anlatmış, dışa vurmuştur (D/2, St, 27-31/).

Öncelikle duyguları, acıları resme yansıttığı için anlatımcı resimlere benzer. Duygusal etki ile de açıklanabilir (D/4, St/25-27).

Anlatımcı sanat kuramı vardır. Çünkü kadın, duygularını, acılarını resmine yansıtmıştır. Ama bu resim duygusal etki kuramıyla da açıklanabilir (D/10, St/32-34).

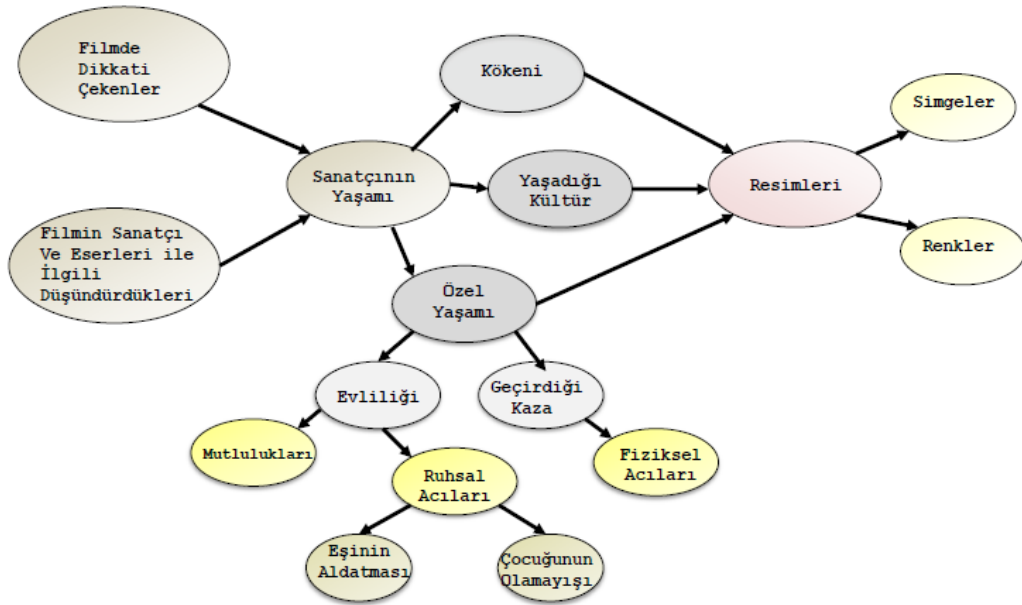
Bu resimde sanatçı kendi iç dünyasını anlattığı için anlatımcı kuramdır. Resimdeki plastik etkiler de duygusal etki kuramı olduğunu gösterir (D/12, St/30-33).

Duyguları açığa vurduğu için değerlidir. Anlatımcı kuramla yapılmıştır (D/15, St/25-26).

İncelemesi yapılan eser, kullanılan sanat elemanları, bu elemanların organize edilme biçimi, iletisi ve duygusal içeriği bakımından incelendiğinde ağırlıklı olarak anlatımcı sanat kuramı ile açıklanabilir. Sanatçının bu eserinde kendi duygularını ön plana çıkardığı görülmektedir. Bunun yanı sıra eser, izleyende de duygusal bir etki oluşturduğu için duygusal etki kuramıyla da açıklanabilmektedir. Yukarıdaki örnekler incelendiğinde, öğrencilerin doğru yargılarda buldukları, yargılarını kanıtlarla desteklemeye çalıştıkları ve eserden doğru anlamlar çıkardıkları söylenebilir.

• **Desin görsel kültür çalışmaları ile gerçekleştirilmesine yönelik olarak öğrencilerin algıları:**

Dersin görsel kültür çalışmalarıyla işlenmesine yönelik olarak öğrenci algılarını belirlemek için ilk olarak filmde dikkati çeken noktalar ve filmin sanatçı ve eserleri ile ilgili düşündükleri şeklinde iki tema belirlenmiştir. Elde edilen verilerin analizleri sonucunda her iki temadan benzer kodlara ulaşılmış, bu nedenle iki tema birleştirilerek yorumlanmıştır. Ulaşılan kod ve temalar Şekil 1'de verilmiştir.

Şekil 1. Filmde dikkati çekenler ve filmin sanatçı ve eserleri ile ilgili düşündükleri
(Figure 1. Striking things in the film and what makes us think about the artist and her Works)

Görsel kültür çalışmaları kapsamında izletilen filmde öğrencilerin, sanatçının yaşamı ve resimleri üzerine odaklandıkları saptanmıştır. Sanatçının yaşamı; özel yaşamı, yaşadığı kültür ve kökeni alt temaları altında toplanmıştır. Özel yaşamı alt teması ise evliliği ve geçirdiği kaza kodlarıyla belirtilmiştir.

Öğrenci ifadelerine bakıldığında, filmin sanatçının evliliğindeki mutlulukları ve yaşadığı ruhsal acıları düşündüğü görülmektedir. Öğrenciler; sanatçının yaşadığı ruhsal acıları eşinin

onu aldatması ve çocuğunun olamayışına bağlamaktadırlar. Diğer yandan, öğrencilerin, filmde sanatçının geçirdiği kaza sonrasında yaşadığı fiziksel acılara dikkat ettikleri görülmektedir.

İzlenen film sonrasında sanatçının özel yaşamına ilişkin olarak öğrenci ifadelerinden örnekler aşağıda sunulmuştur.

Frida Kahlo'nun ne kadar acılar çektiği, sonra biriyle tanışıp onla evlenmesi tekrar boşanmaları ve kız kardeşi tarafından aldatılması (GK, Erdem, S,1/ St,7-10).

Zor bir yaşam sürdürdüğünü gösteriyor hocam (GK, Seval S,4/ St,6).

Geçirdiği kazaları falan (GK, Serkan S,4/ St,7).

Bir de çocuğunun olmaması (GK, Erdem, S,4/ St,13).

Öğrenciler, filmde; sanatçının özel yaşamının, kökeninin ve yaşadığı kültürel yapının resimleri üzerindeki etkisini düşündükleri yönünde görüş bildirmişler, resimlerinde kullandığı renk ve simgelerle tüm yaşantısını resimlerine yansıttığını ifade etmişlerdir.

Öğrencilerin sanatçının yaşamını resimleriyle ilişkilendirmelerine yönelik olarak ifadelerden örnekler aşağıda verilmiştir.

Yaptığı resimler ilgimi çekti. Çünkü her resminde kendi yaşamından alıntılar olduğunu görüyoruz. Filmi izlerken Frida'nın hem hayatını hem de yaşamını sürdürürken her yaptığı otoportresinde kendi hayatını görebiliyoruz hocam. Yaşantısını, ne acılar çektiğini... (GK, Seval, S, 2/ St,1-6)

Bir de hocam en son bir tablo yapmıştı. Hem baba tarafı hem anne tarafı... O anne tarafından soyları... Annesi babası falan böyle bir tablo yapmıştı. Orada da onların gelenek görenek giyinişlerini falan o tabloda yansıtmıştı (GK, Serkan, S, 3/ St,17-19).

Frida'nın kıyafetleri vardı hocam. Yaptığı bir resimde kıyafetler vardı sadece. O kültürü yansıtan (GK, Seval, S, 3/ St,15-16).

Eşiyle birlikte yaptığı bir portresi var hocam. Kocasıyla kendinin mutluluğunu gösteren... Ve Meksika kültürüne ait kıyafetlerin üzerinde bulunduğu bir resmi var hocam. Yaşamının her karesinden bir resim görebiliyoruz Frida'nın eserlerinde hocam. Mesela, ilk evliliği, tanıştığı, ondan sonra kendi doğumu (GK, Bilge, S, 5/ St,7-11)

Hocam ı... şey kocasıyla beraber olduğu zamanlarda yaptığı portrelerde arkasında böyle arka planında genellikle böyle çok neşeli renkler falan kullanıyordu. Ta ki kocası bunu aldatana kadar... Artık daha çok böyle karamsar renkler kullanmaya başladı. Böyle koyu değerler falan. Bir de yaşadığı evlerde, yaşadığı evde hayvan falan yetiştiriyormuş herhalde. Maymun falan bu da kötü simge olarak kullanmış resimlerinde. Doğumundan başlıyor mesela çizmeye ve her şeyi anlatmaya başlıyor resimlerinde (GK, Serkan, S, 5/ St, 7-11).

Görsel kültür çalışmalarının oluşturduğu etkiye yönelik olarak *eser incelemesine etkisi ve oluşturduğu farklılıklar* olmak üzere iki temaya ulaşılmıştır. Elde edilen verilerin analizleri sonucunda ulaşılan tema ve kodlar Şekil 2'de verilmiştir.

Şekil 2. Görsel kültür çalışmalarının oluşturduğu etki
(Figure 2. The effect of visual culture studies)

o **Eser İncelemesine Etkisi:**

Görsel kültür çalışmaları ile gerçekleştirilen etkinlikte, yapılan eser incelemesinin **betimleme** ve **çözümleme** alt temasına yönelik olarak *var olan bilginin yeterliliği* koduna ulaşılmıştır. Öğrenciler, eğitsel eleştirinin betimleme ve çözümleme basamaklarındaki soruların yanıtlanmasına yönelik olarak herhangi bir etki oluşturmadığını, var olan bilgilerinin yeterli olduğunu ifade etmişlerdir.

Betimleme ve çözümleme alt temasına ilişkin öğrenci ifadelerinden örnekler aşağıda verilmiştir.

Çünkü hocam betimleme yaparken pek sanatçı hakkında pek bilgi sahibi olmamız gerekmiyor. Orda, karşımızdaki resimde kullandığı renkler, ondan sonra yaptığı çalışmadaki boyutlar falan önemli (GK, Serkan, S, 7/ St, 1-3).

Bence betimlemeye hiç etkisi yok. Çünkü betimlemede eserin hangi teknikte yapıldığını, eserde neler görüldüğünü... Yani alt yapısına inmeden (GK, Bilge, S, 8/ St, 9-13).

Filmde çözümlemedeki soruların cevaplarını veren şeyler yoktu. Bu yüzden çözümlemeye pek bir faydası olmadı (GK, Damla, S, 10/ St, 15-17).

Eser incelemesine etkisi temasının **yorumlama** alt temasında ise *sanatçıyı tanıma* ve *eseri anlamlandırabilme* kodlarına ulaşılmıştır. Öğrenciler, yorumlama basamağındaki sorulara yanıt verebilmek için sanatçı hakkında bilgi sahibi olunması gerekliliğine dikkat çekerek izlenen film sonrasında sanatçıyı daha iyi tanıma olanağı bulduklarını, onun resimlerini oluşturma sürecindeki duygu ve düşüncelerini daha iyi anlayabildiklerini ifade etmişlerdir. Bununla

birlikte, sanatçının yaşamıyla ilgili edindikleri bilgiler sayesinde incelenen eseri daha iyi yorumladıklarını belirtmişlerdir.

Yorumlama alt temasına ait öğrenci ifadelerinden örnekler aşağıda verilmiştir.

Hocam Frida Kahlonun bu filmini izlediğimiz zaman bir resmini mesela otoportresini incelerken dedik ki betimleme ve çözümlemede pek bize yardımcı olmadı. Fakat yorumlama bölümüne geçtiğimizde artık biz Frida Kahlo'nun hayal dünyasını ve bunu resmine nasıl yansıttığını görüyoruz. Bu filmi izlemenin böyle bir etkisi oldu. Frida'nın hayatını yani yaşamını anlattı. Neler düşündüğünü neler hissettiğini onun hayal dünyasına açılan bir kapı oldu bize. Ve biz resimlerini bu şekilde yorumlama başladık. Artık mesela Frida'nın yaptığı bir tabloda Frida bunu neden yapmış, bunu buraya neden yerleştirmiş, onun hayatında neler yaşadığını bildiğimiz için anlam verebiliyoruz resimlerine (GK, Seval, S, 11/ St, 1-8).

Nesnel olmayan yargılarla yaklaşırdık. Kendi öznel yorumlarımızla... Daha bilimsel yaklaşabiliyoruz. Daha gerçekçi ve elle tutulur yorumlar yapabiliyoruz (GK, Melike, S, 12/ St, 9-11).

Eser inceleme temasının yargı alt temasında verilen değeri *gereçeklendirme* koduna ulaşılmıştır. Öğrenciler, resim hakkında doğru yargıda bulunabilmek için doğru bir yorumlama gerekliliğini ön şart olarak gördüklerini, izledikleri film sayesinde doğru bir yorumlama yaptıklarını, buna bağlı olarak da inceledikleri esere ilişkin yargıların *gereçeklendirebildiklerini* ifade etmişlerdir.

Yargı alt temasına ait öğrenci ifadelerinden örnekler aşağıda verilmiştir.

Hocam şöyle resme bakıp yorumladığımızda yargıya da nasıl karar verebiliriz? O resmin yorumuna göre karar verebiliriz. Mesela baktık. Biliyoruz onun ne yaptığını. Bunları yaşamış ki bunları resme aktarmış yani yansıtmış. Biz de deriz ki gerçeğe uygun olduğu için ya da duyguları yansıttığı için değerlidir deriz (GK, Damla, S, 13/ St, 18-21).

Yorundan düşen bir parça gibi... Yani ayrılamaz ondan. Mesela biz yorumlamada onun her şeyini yorumladık ve artık o eserin... Hani dedik ya yoldan geçen bir insana gösterdiğinizde o resimleri anlamaz diye. Ama biz aynı yargıyla yaklaşmıyoruz. Eser böyle değerli olmaya başlıyor hocam (GK, Seval, S, 14/ St, 1-4).

o **Oluşturduğu Farklılıklar:**

Görsel kültür çalışmalarının oluşturduğu etkiye ilişkin olarak, *oluşturduğu farklılıklar* temasından *görsel kültür çalışmalarıyla işlenen ders ve diğer ders işleme şekli* olarak iki alt tema ve bu alt temalara bağlı kodlar belirlenmiştir. Öğrenciler, görsel kültür çalışmalarıyla işlenen dersi diğer ders işleme şekillerinden farklı bulmuşlar, bilginin daha düzenli ve derinlemesine verildiğini, bilginin hem görsel hem de işitsel olarak sunulmasına bağlı olarak kalıcılığının fazla olduğunu ifade etmişlerdir. Diğer ders işleme şeklini ise alışılmış ve sıkıcı olarak nitelendirmişler ve daha önceki derslerdeki bilginin yüzeysel olduğunu ve belli bir düzende verilmediğini belirtmişlerdir.

Görsel kültür çalışmalarıyla gerçekleştirilen etkinliğin oluşturduğu farklılıklar temasına ilişkin öğrenci ifadelerinden örnekler aşağıda sunulmuştur.

Bunu kitapta okusaydık bu Frida Kahlo'nun hayatını falan yani pek fazla bir şey olmazdı. Sıkıcı olurdu. Az bir şey öğrenirdik ama burada görsel bir anlatım var. Bir de ses arka tarafta yorum

yapıyor, konuşuyor. Bir de oradaki bazı yorumcular falan yorum yapıyorlar. Bu yüzden iyi bir şey (GK, Serkan, S, 12/ St, 5-8). Sanatçı hakkında daha çok bilgi edindik. Bu resimleri neden yaptığını... Hangi ruh haliyle yaptığını daha çok daha ayrıntılı izleyince daha iyi yapabildiğimizi düşünüyorum (GK, Bilge, S, 16/ St, 8-10).

Hocam bu filmi izlememiz akılda kalmasına daha çok katkıda bulundu. Yani resmi görüp geçseydik belki unutacaktık. Ama bunda Frida'yı her yönüyle tanıdık yani. Resimlerine bakıp yorum yaptık kendi yaşadıklarına dayanarak. Bu da bizim akılda kalmasını daha çok sağladı (GK, Damla, S, 16/ St, 12-14).

Ve diğerlerinde hocam parça parça alıyordu bence konuları. Ve böyle parça parça aldığı için daha çok böyle konu dağılıyordu ama burada belli bir sırayla gidiyor (GK, Bilge, S, 16/ St, 20-21).

Daha önceki derslerimizi detaya indirgenmemiş olduğunu farkettim ben. Zayıf buldum diğer derslerimizi. Hani bir slayt hazırlıyordu fotoğraf falan. Fakat bunda görselin ve bilginin aynı anda sunulduğu bir ortam hazırlandığı için bizde daha fazla yorum yapma gücü bulabiliyoruz. Yorumumuzun boş ve yönsüz olmasının dışında daha kendine güvenen insanlar olarak konuşabiliyoruz. Ve bildiğimiz için kendi yorumlarımızı daha güçlü bir şekilde sunabiliyoruz (GK, Seval, S, 18/ St, 1-5).

Bu bulguya dayanarak, desen görsel kültür çalışmaları ile gerçekleştirilmesinin öğrencilerce olumlu karşılandığı söylenebilir. Bununla birlikte, görsel kültür çalışmalarının öğrencileri derse karşı daha ilgili olmalarını sağlayıcı yönde etki ettiği ve sanat eseri incelemesi için özgüvenlerini artırdığı şeklinde yorumlanabilir.

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER (CONCLUSION AND SUGGESTIONS)

Araştırma sonucunda; dersin görsel kültür çalışmasıyla gerçekleştirilmesinin öğrencilerin daha kapsamlı eser incelemesi yapmalarını sağlayıcı yönde etki ettiği görülmüştür. İzlenen filmde öğrencilerin, dikkatlerini sanatçının özel yaşamı, kökeni ve yaşadığı kültür gibi eser incelemesi için gerekli olan unsurlara yoğunlaştırdıkları tespit edilmiştir. Bununla birlikte, görsel kültür çalışmaları ile gerçekleştirilen etkinliğin, öğrencilerin, daha düzenli ve derinlemesine bilgi edinebilmelerine, edindikleri bilginin kalıcı olmasına ve böylelikle de daha doğru eser incelemesi yapabilmelerine yardımcı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Güzel sanatlar ve spor lisesi resim alanı öğrencileri, aldıkları eğitime bağlı olarak görsel kültürle daha yakın bir ilişki içindedirler. Resim alanında okutulan özellikle sanat eserleri inceleme dersi görsel okuryazarlığın geliştirilmesinde önemli bir görev üstlenmektedir. Öğrencinin bir sanat eserini doğru bir biçimde incelemesi, dolayısı ile o eser hakkında fikir edinebilmesine olanak sağlayan bu dersin görsel kültür çalışmaları ile gerçekleştirilmesi dersin işlenişine yönelik olarak yeni açılımlar sağlayabilecek, böylelikle de öğrenciler izledikleri- inceledikleri sanat eserindeki göstergeleri daha iyi anlamlandırabileceklerdir. Öğretimsel bir yaklaşım olarak görsel kültür çalışmalarının öğrenciye gördüğü imgeleri anlamlandırabilme ve sorgulayabilme yetisi kazandırmasına bağlı olarak öğrencilerin inceledikleri sanat eserinin estetik değerine dair fikir oluşturmalarının da kolaylaşabileceği düşünülmektedir.

Güzel sanatlar ve spor liselerinde okutulan sanat tarihi ve çağdaş dünya sanatı dersleri de sanat eserleri inceleme gibi sanat kültürü içerikli olan derslerdir ve bu derslerde de görsel imgeler sıkça kullanılmaktadır. Bu nedenle sanat tarihi ve çağdaş dünya sanatı

derslerinde görsel kültür çalışmaları ile araştırmalar yapıp sonuçlarının tartışılması önerilmektedir.

NOT (NOTICE)

Bu makale, Uluslararası Kıbrıs Üniversitesinde düzenlenen "19. Eğitim Bilimleri Kurultayı"nda bildiri olarak sunulan, Bilim Kurulu tarafından yayınlanması uygun görülen çalışmanın yeniden yapılandırılmış yorumudur.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

1. Bannard, M., (2002). Sanat Tasarım ve Görsel Kültür. (Çev: Güliz Korkmaz). Ankara: Ütopya Yayınevi.
2. Boydaş, N., (2007). Sanat Eleştirisine Giriş. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
3. Büyükköztürk, Ş., Kılıç Çakmak E., Akgün, Ö. A., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F., (2008). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Pagem A Yayıncılık.
4. Çepni, S., (2007). Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş. Trabzon: Celepler Matbaacılık.
5. Duncum, P., (2010). 7 Seven Principles for Visual Culture Education Art Education 63, 1; ProQuest Education Journals. [İnternet- 23.01.2010] <http://www.mkutup.gov.tr/cgi-bin/pf/nph-t.cgi/010110A/uggc:/=2fcebhdhrfg.hzv.pbz/cdjqro=3fvaqrk=3d1&qvq=3d1936599401&FepuZbqr=3d1&fvq=3d8&Szg=3d6&IVafg=3dCEBQ&IGlcr=3dCDQ&EDG=3d309&IANzr=3dCDQ&GF=3d1267465582&pyvragVq=3d68767>
6. Duncum, P., (2003). The Theories and Practices of Visual Culture in Art Education. Arts Education Policy Review105, 2; ProQuest Education Journals [İnternet- 23.01.2010] <http://www.mkutup.gov.tr/cgi-bin/pf/nph-vt.cgi/010110A/uggc:/=2fcebhdhrfg.hzv.pbz/cdjqro=3fvaqrk=3d133&qvq=3d522396751&FepuZbqr=3d1&fvq=3d8&Szg=3d6&IVafg=3dCEBQ&IGlcr=3dCDQ&EDG=3d309&IANzr=3dCDQ&GF=3d1267464208&pyvragVq=3d68767>
7. Johnson, P.A., (2005). A Short Guide to Action Research. Pearson Education, Inc.
8. Kırıçoğlu, O.T. ve Strokrocki, M., (1997). İlköğretim Sanat Öğretimi. Ankara: Milli Eğitimi Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi
9. Kırıçoğlu, O.T., (2005). Sanatta Eğitim. Ankara: Pagema Yayıncılık.
10. Leppert R., (2002). **Sanatta Anlamın Görüntüsü.** (Çev: İsmail Türkmen). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
11. Mertler, C.A., (2006). Action research : Teachers as researchers in the clasroom. Calif.: Sage Publications, Inc.
12. Mills, G.E., (2007). Action research: A guide for the teacher researcher. New Jersey: Pearson Education, Inc.
13. Mittler, A. Gene. (1986). Art In Focus. Mcmillan/ Mc Graw- Hill.
14. Özsoy, V., (2003). Görsel Sanatlar Eğitimi, Resim-İş Eğitiminin Tarihsel ve Düşünsel Temelleri. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
15. Parsa, A.F., (2007). İmgenin Gücü ve Görsel Kültürün Yükselişi. Fotoğrafya Dergisi, 19 [İnternet- 25.01.2010] <http://www.fotografya.gen.tr/cnd/index.php?id=226,329,0,0,1,0>
16. Parsa, A.F. (2008). Görsel Okur Yazarlık. **Fotoğrafya Dergisi**, 20 <http://www.fotografya.gen.tr/cnd/index.php?id=248,0,0,1,0,0> adresinden 25.03.2010 tarihinde alınmıştır.

17. Trafı-Prats. L., (2009). Art Historical Appropriation in a Visual Culture-Based Art Education. *Studies in Art Education*; 50, 2; ProQuest Education Journals. [İnternet-23.01.2010] <http://www.mkutup.gov.tr/cgi-bin/pf/nph-t.cgi/010110A/uggc:/=2fcebdrfg.hzv.pbz/cdqjro=3fvaqrk=3d16&qvq=3d1636101821&FepuZbqr=3d1&fvq=3d8&Szg=3d6&IVafg=3dCEBQ&IGlcr=3dCDQ&EDG=3d309&IANzr=3dCDQ&GF=3d1267465808&pyvragVq=3d68767>
18. Yıldırım, A. ve Şimşek H., (2007). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Teknikleri*. Ankara: SeÇkin Yayıncılık.